

УДК 378.041:004.77

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ВЕБ-КВЕСТІВ

М.Ю.Кадемія

Анотація. У статті розглянута технологія Веб-квесту та використання цієї технології у здійсненні самостійної роботи студентів, підвищення розвитку їх пізнавальної самостійності, мотивація навчальної діяльності та підвищення якості підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: Веб-квест, інформаційно-комунікаційні технології, самостійна робота, пізнавальна самостійність.

Аннотация. В статье рассмотрена технология Веб-квеста, использование этой технологии в осуществлении самостоятельной работы студентов, повышение мотивации учебной деятельности, развития их познавательной самостоятельности, а также повышения качества подготовки будущих специалистов.

Ключевые слова: Веб-квест, информационно-коммуникационные технологии, самостоятельная работа, познавательная самостоятельность.

Summary. Web-quest technology and its use in students' independent work, increase of their cognitive independence development, educational activity motivation as well as future specialists training quality increase have been considered in the article.

Key words: Web-quest, informational-communicational technologies, independent work, cognitive independence.

Постановка проблеми. Суспільство XXI століття – це інформаційне суспільство, в якому стрімко розвиваються інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), висуваються нові вимоги до підготовки висококваліфікованих конкурентоздатних фахівців, які поєднують в собі високий професійний рівень підготовки з можливістю самостійно розв'язувати проблеми, що виникають в діяльності.

Відповідно до цього перед сучасною вищою освітою висувається проблема розроблення та використання сучасних форм і методів організації навчальної діяльності студентів. Інтеграція ІКТ з іншими технологіями навчання значно підвищують якість підготовки студентів, збільшують їхні освітні можливості здійснювати вибір і реалізацію індивідуальної траєкторії навчання у відкритому освітньому просторі. Для цього потрібне широке інформаційне поле діяльності, різноманітні джерела інформації, різні погляди, точки зору на одну й ту саму проблему, самостійний пошук шляхів обґрунтування та розв'язання проблеми.

Саме тому у вищому навчальному закладі має здійснюватися активна самостійна робота, що передбачає організацію навчального процесу відповідно до Болонського процесу, за яким навчальний час, відведений на самостійну роботу, регламентується навчальним планом і має становити не менше 1/3 загального обсягу навчального часу з конкретної дисципліни. У розв'язанні зазначених проблем чільне місце відводиться використанню глобального інформаційного простору.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що питанням організації самостійної навчальної діяльності присвячені дослідження вчених: Ю.Бабанського, В.Буряка, І.Лернера, В.Паламарчук, В.Сластьоніна, О.Спіріна, О.Сущенко та ін.

Розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, їхньому активному використанню в навчальному процесі присвячені дослідження: В.Бикова, Я.Биховського, Р.Гуревича, М.Жалдака, М.Козяра, І.Захарової, Н.Морзе, Г.Селевка, І.Роберт та ін.

Мета статті полягає в розгляді типів та структури Веб-квестів, використання їх у процесі здійснення самостійної роботи студента та їх впливу на якість підготовки фахівців.

Виклад осново матеріалу. Вчені розглядають самостійну навчальну роботу як активну пізнавальну творчу діяльність студента, спрямовану на розв'язання будь-якого виду навчальних завдань [1] або як один із видів навчальних занять під методичним керівництвом викладача, проте без його особистої участі [2].

Викладачами Інституту математики, фізики і технологічної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського накопичено певний досвід використання ресурсів Інтернет в організації самостійної роботи студентів. Насамперед, у самостійній дослідницькій роботі студентів. Більша частина часу витрачається на пошук інформації, її оброблення й аналіз, а також на підготовку презентації результатів дослідження, що здійснюється в позаурочний час.

Нині досить активним у вищій школі є питання застосування ІКТ в організації самостійної роботи студентів.

Ученими (Ю. Машбиць, В. Зінченко, Н. Тализіна) досліджено, що ІКТ значно підвищують активність пізнавальної діяльності студентів, що призводить до перебудови навчального процесу з використанням самостійних форм навчання.

Використання ІКТ надає підґрунтя для впровадження інновацій, що сприяють підвищенню якості здійснення самостійної роботи та якості забезпечення підготовки фахівців.

Розвиток мережевих технологій та телекомунікацій, особливо Веб-технологій сприяли розвитку проектних технологій навчання.

Серед них виділяємо такий вид дослідницької діяльності, як Веб-квест, котрий був розроблений у 1995 році в Державному університеті Сан-Дієго дослідниками Берні Доджем і Томом Марчем.

Квест (Quest) в перекладі з англійської мови – тривалий цілеспрямований пошук, який може бути пов'язаний з прикладами або грою; також слугує для позначення однієї з різновидів комп'ютерних ігор [5, с.119].

Веб-квест – спеціальним чином організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації в мережі Інтернет за вказаними адресами [5, с. 227].

Особливістю веб-квестів є те, що вся інформація або її частина, яка розміщена на сайті для самостійної або групової роботи студентів, знаходиться дійсно на різних Веб-сайтах. За допомогою певних гіперпосилань всі студенти працюють в єдиному інформаційному просторі. Студенти збирають матеріали в Інтернет з тієї чи іншої теми, розв'язують проблему, використовуючи ці матеріали. Посилання на джерела виконуються студентами, викладачами за допомогою пошукових систем.

Веб-квести можуть охоплювати як окрему проблему, навчальний предмет, тему, так і бути міжпредметними.

Б.Додж визначив принципи, за якими здійснюється класифікація Веб-квестів:

За тривалістю виконання: короткострокові та довгострокові.

За предметним змістом: монопроекти та міжпредметні веб-квести.

За типом завдань, які виконують студенти.

Розгляньмо типи Веб-квестів:

Конструкторський Веб-квест вимагає від студента створення продукту або плану дій з виконання певної мети в певних межах.

Творчий Веб-квест вимагає від студентів створення будь-якого продукту в заданому форматі. Творчі проекти схожі з конструкторськими, але вони більш вільні та непередбачувані в своїх результатах.

Веб-квест з розв'язання спірних проблем передбачає пошук і представлення різноманітних, інколи протилежних думок з однієї проблеми, спроба привести їх до консенсусу.

Переконуючий веб-квест має на меті створення продукту, який здатний переконати будь-кого. Таке завдання виходить за межі звичного переказу або репродукції та вимагає від студентів розроблення аргументів на користь висновків, що одержані за результатами роботи у Веб-квесті.

Веб-квести із самопізнання орієнтовані на розширення знань, інтелекту студентів, які розвиваються через дослідження он-лайн та офф-лайн ресурси. Прикладом такого проекту може бути веб-квест «Ким я буду, коли закінчу університет?», який має на меті вивчення ресурсів Інтернет, пов'язаних із майбутньою кар'єрою.

Аналітичний веб-квест досліджує взаємозв'язок речей реального світу в межах заданої теми. Такі завдання вимагають від студентів аналізу, узагальнення, виокремлення окремих ознак, наслідків та ін., обговорення їх.

Оцінні веб-квести передбачають здійснення класифікації студентами запропонованих речей, виконання ними ролі судді або іншої особи.

Наукові веб-квести слугують для здійснення знайомства та залучення студентів до наукових досліджень в різних галузях знань. Інтернет наповнений історичною, науковою інформацією.

Є.С. Полат зазначає, що веб-квест повинен мати таку структуру:

- **вступ** – короткий опис Веб-квесту;

- **завдання** – формулювання проблемної задачі та опис форми подання кінцевого результату. Наприклад, задана серія питань, на які потрібно знайти відповіді; прописана проблема, яку потрібно розв'язати та вказана інша діяльність, що спрямована на перероблення і представлення результатів, виходячи із зібраної інформації, а також список інформаційних ресурсів, необхідних для виконання студентами завдання - посилання на Інтернет-ресурси і будь-які інші джерела інформації;

- **порядок роботи** – опис послідовності дій, ролей і ресурсів, які необхідні для виконання завдання;

- **керівництво до дій** (як організувати та представити зібрану інформацію) - допоміжна інформація, що може бути представлена у вигляді непрямих запитань;

- **оцінка** – описи критеріїв і параметрів оцінки виконання Веб-квесту, що подаються у вигляді бланку оцінки. Критерії оцінки залежать від типу навчальних завдань, що вирішуються у Веб-квесті;

- **висновок** – у цьому розділі підсумовується досвід, одержаний студентами в процесі виконання самостійної роботи над Веб-квестом;

- **використані матеріали** – посилання на ресурси, що використовувалися для створення Веб-квесту;

- **коментарі для викладача** – методичні рекомендації для викладачів, студентів, які будуть використовувати у Веб-квесті [6].

Веб-квести, як уже згадувалося, можуть бути короткотерміновими і довготерміновими.

Робота над короткотерміновим Веб-квестом може займати від одного до трьох занять, а над довготривалим – більш тривалий час.

Наведемо зразок Веб-квеста з теми «Світові інформаційні освітні ресурси», що вивчається студентами інституту математики, фізики і технологічної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Спеціальність і спеціалізації «Трудове навчання і основи інформаційних технологій», «Трудове навчання і основи підприємництва», «Трудове навчання і основи дизайну» в процесі вивчення дисципліни «Методика застосування комп'ютерної техніки при викладанні загальноосвітніх дисциплін» (за програмою Intel «Навчання для майбутнього»)).

Веб-квест
Світові інформаційні ресурси

Головна

Ролі

Критерії оцінок

Висновки

Головна	<p>Ви обрали роль Аналітика. Вам необхідно здійснити пошук, узагальнення та аналіз Веб-сайтів з освітніх ресурсів. За результатами здійсненого пошуку необхідно розробити анотацію до тем або сайтів, узагальнити їх основні переваги та недоліки</p> <p style="text-align: center;">Освітні сайти:</p> <p>www.openet.ru – Російський портал відкритої освіти;</p> <p>www.edu.ru – Російський освітній портал;</p> <p>www.college.ru – Відкритий коледж дистанційної освіти;</p> <p>www.open.ac.uk – Відкритий університет Великобританії;</p> <p>www.hedir.openu.ac.il – Ізраїльський відкритий університет;</p> <p>www.http:\lipb.lviv.ua – Віртуальний університет Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.</p>
Ролі	
Аналітик	
Консультант з освіти	
Технічний консультант	
Консультант з Веб-ресурсів	

Аналогічно створюються всі інші сторінки Веб-квеста. Метою веб-квеста є, по-перше, вивчення відповідного матеріалу, виконання контрольних завдань та на підставі одержаних знань, умінь та навичок, створення власного проекту.

Однією з переваг веб-квеста є економія часу студента, враховуючи те, що викладач сам спрямовує діяльність студента, надаючи певний перелік інтернет-адрес, з яких студенти одержують необхідні для виконання проекту дані. Підсумком веб-квесту може бути презентація або веб-сторінка, котрі можна розмістити в Інтернеті та надати можливість всім залишати свої думки, пропозиції, відгуки та навіть відповідні правки, тобто здійснювати зворотний зв'язок.

Як зазначає М.Васильєва, в організації самостійної роботи студентів важливо, щоб веб-квест складався з наступних частин:

- представлення фонові інформації та ознайомлення студента з темою Веб-квеста;
- постановка задачі, яка б зацікавила студента (актуальна проблема і ситуація);
- список необхідних джерел інформації (Веб-документи, бази даних, книги, консультації електронною поштою та ін.). Більшість джерел може бути в документі у вигляді посилань на сторінки Інтернету;
- детальний та покроковий опис процесу виконання всіх завдань, поряд із створенням проекту, його можливих варіантів;
- презентація проекту, що може бути розміщена в Інтернеті, в якій підводяться підсумки та висувуються пропозиції з виконання веб-квесту [2, с. 226-227].

Веб-квест – комплексне завдання, а тому оцінка його виконання має ґрунтуватися на декількох критеріях, що орієнтовані на тип завдання та форму представлення результату.

Б.Додж (<http://webquest.sdsu.edu\rubrics>) рекомендує використовувати від 4 до 8 критеріїв, що можуть включати оцінку:

- дослідницької та творчої роботи;
- якості аргументації;
- оригінальності роботи;
- навичок роботи в мікрогрупі;
- усного виступу;

- мультимедійної презентації;
- письмового тексту і т. ін.

Відповідно до наведених критеріїв, шкала оцінювання Веб-квеста може здійснюватись, наприклад, за таким бланком:

ПІБ учасника Веб-квеста	Ступінь дослідження	Актуальність обраної теми	Творчий підхід	Професіоналізм	Загальний бал

Наведемо таблицю критеріїв Веб-квеста:

	Відмінно	Добре	Задовільно
Розуміння завдання	Робота демонструє точне розуміння завдання	Включаються матеріали, що мають безпосереднє відношення як до теми, так і матеріалу, які не має відношення до неї; використовується обмежена кількість джерел.	Включені матеріали, які не мають безпосереднього відношення до теми; використовуються одне джерело, зібрана інформація не аналізується і не оцінюється
Виконання завдання	Оцінюються роботи інших періодів, висновки аргументовані; всі матеріали мають безпосереднє відношення до теми; джерела цитуються правильно; використовується інформація з достовірних джерел	Не вся інформація з достовірних джерел; частина інформації не має прямого відношення до теми	Випадкова підбірка матеріалів; інформація неточна або не має відношення до теми; неповні відповіді на запитання; не робляться спроби оцінити або проаналізувати інформацію.
Результати роботи	Чітке і логічне представлення інформації; вся інформація має безпосереднє відношення до теми, точна, добре структурована та обґрунтована. Демонструється критичний аналіз і оцінка матеріалів, визначеність позицій.	Точність і структурованість інформації; оригінальність оформлення роботи. Недостатньо виражена власна позиція та оцінка інформації. Робота схожа на інші студентські роботи	Матеріал логічно не побудований і поданий зовні неправильно; не дається чітка відповідь на поставлені запитання
Творчий підхід	Представлені різноманітні підходи до розв'язку проблеми. Робота відрізняється індивідуальністю та виражає точку зору мікрогрупи.	Демонструється одна точка зору на проблему; проводяться порівняння, але відсутні висновки	Студент просто копіює інформацію із запропонованих джерел; відсутні критичні погляди на проблему; робота мало пов'язана з темою Веб-квеста

Відповідно до мети і змісту, специфіки Веб-квесту шаблон оцінювання може бути таким:

Вид завдання	Можливі критерії оцінювання
Комп'ютерне представлення тексту	Представлення текстової інформації, дотримання відповідних вимог, відсутність помилок, логічність та послідовність викладу
Усний виступ	Адекватність змісту жанру виступу, логічність викладу, ефективність засобів наочності та засобів невербальної комунікації
Проект	Глибина та оригінальність змісту, якість оформлення, грамотність викладу, успішність колективної роботи

Веб-квести найбільш ефективно використовуються для роботи в міні-групах, проте є Веб-квести, що виконуються окремими студентами. Крім цього, Веб-квести можуть стосуватися одного предмету або бути між предметними. Дослідники наголошують, що робота в міжпредметних Веб-квестах більш ефективна.

У проведенні самостійної роботи за допомогою Веб-квестів використовуються різні форми. Наведемо найпопулярніші форми Веб-квестів:

- створення бази даних з проблеми, всі розділи якої готують студенти;
- створення мікросвіту, в якому студенти пересуваються за допомогою гіперпосилань, моделюючи фізичний простір;
- написання інтерактивної історії;
- створення документу, в якому відображено аналіз складної проблеми;
- інтерв'ю он-лайн з віртуальним персонажем. Відповіді та запитання розробляються студентами, які глибоко вивчили особистість.

Висновок. Використання Веб-технологій, зокрема Веб-квестів у навчальному процесі, на наш погляд, грає суттєву роль в розвитку пізнавальної активності, якості знань студентів, сприяє розвитку навичок самостійного одержання знань, набуття, крім базових знань, необхідних професійних компетенцій. Таким чином, використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі – це потужний стимул, що дозволяє формувати в студентів необхідні знання та пізнавальні прийоми, а також розвивати мотивацію навчальної діяльності, самостійність, сприяє поліпшенню підготовки майбутніх фахівців.

Література

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Васильева М.В. Веб-квест как способ организации самостоятельной работы студентов / М. В. Васильева // Организация самостоятельной работы студентов на факультете вуза : Материалы междунар. науч.-прак. конф. – Минск, 16-17 ноября 2006 г. / Отв. ред. В. В. Сергеевкова. – Мн. : БГУ, 2006. – С. 226-228.
3. Б. Додж. – Режим доступа : (<http://webquest.sdsu.edu/rubrics/>)
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України : [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : словник-госарій / М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр, Т. Є. Рак. – Львів : «СПОЛОМ», 2011. – 327 с.
6. Петров А.Е. Интернет в гуманитарном образовании : учебное пособие для вузов (под ред. Полат Е. С.) / Петров А. Е., Моисеева М. В., Полат Е. С. – Владос, 2001. – 272 с.
7. Полат Е.С. Педагогические технологии дистанционного обучения / Е. С. Полат. – М. : Академия, 2008. – 400 с.